

Nr 93

Av herr **Zetterberg** i Stockholm m. fl., om viss ändring av lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

Jämlikt lagen om försäkring för allmän tilläggspension § 23 skall änka erhålla pension, s. k. änkepension, om äktenskapet med den försäkrade varat minst fem år och ingåtts senast den dag, då denne fyllde sextio år. Sådan pension får änkan dessutom, även om nämnda förutsättningar ej är uppfyllda, om den försäkrade efterlämnar barn, som tillika är barn till änkan. Rätten till änkepension upphör emellertid om änkan ingår nytt äktenskap. Barnpension däremot utgår, även om änkan ingår nytt äktenskap, intill dess barnet fyllt nitton år. Det är alltså en betydande ekonomisk försämring och otrygghet, som inträder för en änka, som ingår nytt äktenskap.

Beträffande familjepensionering inom folkpensioneringens ram har detta beaktats av 1958 års socialförsäkringskommitté, som föreslår att den änka, som ingått nytt äktenskap, åter skall komma i åtnjutande av änkepension efter den förre maken, om det nya äktenskapet upplöses inom fem år från dess ingående. (SOU 32: 1959.) Det måste vara ett framsteg, att detta beaktats för folkpensionärerna.

För änkorna inom ATP:s ram föreligger icke denna grad av trygghet utan där medför ingåendet av nytt äktenskap totalt bortfall av familjepensionen för änkans del. En dylik konsekvens av ett äktenskaps ingående torde icke vara i överensstämmelse med nutidens syn på hithörande förhållanden. Ett resultat av oron för ekonomisk otrygghet i framtiden torde i stor utsträckning leda till att pensionerad änka sammanbor med en man som hon förmodligen eljest skulle ingått äktenskap med. Liknande bestämmelser för stats- och kommunalanställda befattningshavare har lett till dylika konsekvenser. En sådan sammanflyttning förekommer också i sådana fall där vederbörande känner moralisk olust över förhållandet och även får erfara moraliskt ogillande från sin omgivning.

Också ur social synpunkt torde lagens här relaterade syn på änkan och äktenskapet vara mindre acceptabel. Äktenskapet som en försörjningsinrättning är i vår tid ett passerat stadium. En pensionerad änka bör kunna känna trygghet inför framtiden och icke behöva ställas i situationen att välja mellan pension och äktenskap. Att ingå äktenskap medför alltid ovisshetsmoment, enär utvecklingen av de båda kontrahenternas samvaro svårigen

kan förutses. Det kan inte heller betraktas som en regel att eventuella miss-
hälligheter kommer till uttryck inom ovan nämnda femårsperiod.

Det torde vara liknande synpunkter som legat till grund för uppdraget
åt 1958 års socialförsäkringskommitté att bl. a. utreda frågan om återupp-
livande av en tidigare änkepension, om en kvinna efter omgifte skulle bli
änka även efter den andre maken. Änkan måste emellertid ställas inför
samma otrygghetssituation, om det nya äktenskapet upplöses genom skils-
mässa eller genom att den senare maken överger henne på annat sätt.

Även om ett yrkande att änkepension skall utgå till vederbörande också
då hon träder in i ett nytt äktenskap icke f. n. bör aktualiseras, torde det
vara ett minimikrav att hon, om det nya äktenskapet av någon anledning
upplöses — ej blott genom makens död — får behålla rätten till änkepension
efter den första maken, om denna pension skulle vara större än den efter
den senast avlidne maken. Änkan borde således ha rätt till den pension som
är störst och som dock en gång tillförsäkrats henne. Denna rättighet skulle
dessutom icke vara begränsad av någon tidsbestämning motsvarande den
ovan omtalade femårsregeln.

Slutligen må framhållas att det icke må betraktas som självklart att pen-
sionssystemet åsamkas större utgifter genom ovan skisserade bestämmelser.
Eftersom pension icke utgår under den tid det senare äktenskapet består, är
det sannolikt att icke få änkor som på grund av pensionstänkande samman-
bor med en man utan att legalisera förbindelsen kommer att ingå äktenskap
med denne.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer undertecknade,
att riksdagen måtte besluta att hemställa hos Kungl.
Maj:t att låta utreda möjligheterna att komplettera bestäm-
melserna om familjepensioneringen i ATP så, att änka, som
blivit ensamstående efter nytt äktenskap, kan få rätt till
hennes redan tillerkänd änkepension efter den förste maken
och, därest hon på nytt blivit änka, till den för henne för-
månligaste pensionen.

Stockholm den 22 januari 1960

Ake Zetterberg

Lisa Johansson

Evert Svensson

Gunnar Gustafsson